

UDC 343.98

ISSN 0354-8872

ACADEMY OF CRIMINALISTIC AND POLICE STUDIES, BELGRADE – THE REPUBLIC OF SERBIA
KRIMINALISTIČKO-POLICIJSKA AKADEMIJA, BEOGRAD – REPUBLIKA SRBIJA

NBP

JOURNAL OF CRIMINALISTICS AND LAW
ŽURNAL ZA KRIMINALISTIKU I PRAVO

KRIMINALISTIČKO-POLICIJSKA AKADEMIJA
Beograd, 2011

PUBLISHER

Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade, 196 Cara Dušana Street – Zemun

EDITORSHIP

- Professor Dragoljub KAVRAN, PhD, Faculty of Law, Belgrade, President
kavran@sbb.rs, +381 11 324-1501
- Professor Claus ROXIN, PhD, Faculty of Law, Munchen
mail@claus-roxin.de, +49(89)2180-2736
- Professor Gorazd MEŠKO, PhD, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor
gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si, 00386 13008300
- Professor Dušan POPOV, PhD, Polytechnic University, Temisoara
dusan-popov@yahoo.com, 61/3-883-1756
- Professor Dejan ILIĆ, PhD, ARRI AG, Munich
dilic@arri.de, +49 (0)89 38091456
- Professor Miodrag KULIĆ, PhD, J.W.Geothe-Universitat, Frankfurt
kulic@itp.uni-frankfurt.de, +49-69-798-22570
- Professor Željko NIKAČ, PhD, Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade
zeljko.nikac@kpa.edu.rs, +381 64 8927 654
- Professor Đorđe ĐORĐEVIĆ, PhD, Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade
djordje.djordjevic@kpa.edu.rs, +381 64 8924 220
- Professor Radovan RADOVANOVIĆ, PhD, Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade
radovan.radovanovic@kpa.edu.rs, +381 64 8922 660
- Professor Slobodan JOVIČIĆ, PhD, Faculty of Electrical Engineering, Belgrade
jovicic@etf.rs, +381 11 322-9212
- Professor Srđan MILAŠINOVIĆ, PhD, Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade
srdjan.milasnovic@kpa.edu.rs, +381 64 8924 216

EDITORIAL BOARD

Editor-in-Chief

Professor Goran B. MILOŠEVIĆ, PhD,
Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

Crime-investigation and Forensics Editor

Professor Ljiljana MAŠKOVIĆ, PhD,
Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

Police and Security Editor

Professor Đorđe ĐORĐEVIĆ, PhD,
Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

ENGLISH LANGUAGE EDITOR AND PROOF-READER

Dragoslava MIČOVIĆ

SERBIAN LANGUAGE EDITOR AND PROOF-READER

Jasmina MILETIĆ

PRINTED BY

INPRESS, Belgrade

IMPRESSION

300 copies

PDF VERSION OF THE JOURNAL

www.kpa.edu.rs

Published three times a year

TABLE OF CONTENTS

Original scientific papers

THE PRINCIPLES OF TAX PROCEDURE AS A SPECIAL ADMINISTRATIVE PROCEDURE Mirko Kulić, Milomir Minić.....	1–16
NATIONAL IDENTITY AND MODERN STATE SECURITY Radoslav Gaćinović.....	17–31
GEOPOLITICS, MEDIA AND SAFETY – NEGATIVE STEREOTYPES AND MEDIA MANIPULATION Ljubiša Despotović, Zoran Jeftović.....	33–42
THE INFLUENCE OF ECONOMIC LIBERALISM ON COUNTRIES IN TRANSITION Darko Gavrilović, Srđan Milašinović, Želimir Kešetović.....	43–56

Review papers

CORRUPTION AND POLITICAL PARTIES IN KINGDOM OF SERBS, CROATS AND SLOVENES Uroš Šuvaković.....	57–68
THE CRIMINAL ACT OF VIOLENT BEHAVIOUR AT SPORTS EVENT OR AT PUBLIC GATHERING Dejan Šuput.....	69–85
EUROPOL ANALYTICAL OPERATING DATABASES IN THE FUNCTION OF CRIME SUPPRESSION Boban Simić, Željko Nikač, Marija Blagojević.....	87–101
NEWLY-FORMED APPROACH TO FIRE RISK ASSESSMENT WITHIN FACILITIES BY APPLYING INFORMATION TECHNOLOGY – CHECKLISTS AND TEMPLATES Dušan G. Gavanski, Verica J. Milanko, Slobodan S. Krnjetin.....	103–120
CAPACITIES FOR RESPONDING TO EXTREME METEOROLOGICAL EVENTS IN MONTENEGRO Zoran Begović.....	121–133
PLANNING, RECRUITMENT AND SELECTION OF PERSONNEL IN THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF SERBIA Saša Obradović.....	135–156
ORGANIZED CRIME IN THE REPUBLIC OF SRPSKA AND BOSNIA AND HERZEGOVINA Mile Šikman.....	157–178
SPECIFICS OF THE INTELLIGENCE AGENCY OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA AND ITS WORKING METHODS Zlate Dimovski, Kire Babanoski, Ice Iljevski.....	179–197

IZDAVAČ
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, Cara Dušana, 196 – Zemun

UREĐIVAČKI ODBOR

- Prof. dr Dragoljub KAVRAN, Pravni fakultet, Beograd, predsednik
kavran@sbb.rs, +381 11 324-1501
Prof. dr Klaus ROKSIN, Pravni fakultet, Minhen,
mail@claus-roxin.de, +49(89)2180-2736
Prof. dr Gorazd MEŠKO, Fakultet za varnostne vede, Univerzitet u Mariboru
gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si, 00386 13008300
Prof. dr Dušan POPOV, Politehnički fakultet, Temišvar
dusan-popov@yahoo.com, 61/3-883-1756
Prof. dr Dejan ILIĆ, ARRI AG, Minhen
dilic@arri.de, +49 (0)89 38091456
Prof. dr Miodrag KULIĆ, J.W.Geothe-Universitat, Frankfurt
kulic@itp.uni-frankfurt.de, +49-69-798-22570
Prof. dr Željko NIKAČ, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
zeljko.nikac@kpa.edu.rs, +381 64 8927 654
Prof. dr Đorđe ĐORĐEVIĆ, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
djordje.djordjevic@kpa.edu.rs, +381 64 8924 220
Prof. dr Radovan RADOVANOVIĆ, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
radovan.radovanovic@kpa.edu.rs, +381 11 64 8922 660
Prof. dr Slobodan JOVIČIĆ, Elektrotehnički fakultet, Beograd
jovicic@etf.rs, +381 11 322-9212
Prof. dr Srdan MILAŠINOVIĆ, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
srdjan.milasnovic@kpa.edu.rs, +381 64 8924 216

IZDAVAČKI SAVET

Glavni i odgovorni urednik
Prof. dr Goran B. MILOŠEVIĆ
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd

Urednik kriminalističko-forenzičke oblasti
Prof. dr Ljiljana MAŠKOVIĆ
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd

Urednik policijsko-bezbednosne oblasti
Prof. dr Đorđe ĐORĐEVIĆ
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd

LEKTOR I KOREKTOR ZA ENGLSKI JEZIK
Dragoslava MIČOVIĆ

LEKTOR I KOREKTOR ZA SRPSKI JEZIK
Jasmina MILETIĆ

ŠTAMPA
INPRESS, Beograd

TIRAŽ
300 primeraka

PDF VERZIJA ČASOPISA
www.kpa.edu.rs

Izlazi tri puta godišnje

SADRŽAJ

Originalni naučni radovi

NAČELA PORESKOG POSTUPKA KAO POSEBNOG UPRAVNOG POSTUPKA Mirko Kulić, Milomir Minić.....	1–16
NACIONALNI IDENTITET I BEZBEDNOST MODERNE DRŽAVE Radoslav Gaćinović.....	17–31
GEOPOLITIKA, MEDIJI I BEZBEDNOST – NEGATIVNI STEREOTIPI I MEDIJSKA MANIPULACIJA Ljubiša Despotović, Zoran Jeftović.....	33–42
UTICAJ EKONOMSKOG LIBERALIZMA NA DRŽAVE U TRANZICIJI Darko Gavrilović, Srđan Milašinović, Želimir Kešetović.....	43–56

Pregledni radovi

KORUPCIJA I POLITIČKE STRANKE U KRALJEVINI SRBA, HRVATA I SLOVENACA Uroš Šuvaković.....	57–68
KRIVIČNO DELO NASILNIČKOG PONAŠANJA NA SPORTSKOJ PRIREDBI ILI JAVNOM SKUPU Dejan Šuput.....	69–85
ANALITIČKE RADNE DATOTEKE EUROPOLA U FUNKCIJI SUZBIJANJA KRIMINALITETA Boban Simić, Željko Nikač, Marija Blagojević.....	87–101
NOVOFORMIRANI PRISTUP PROCENE POŽARNOG RIZIKA U OBJEKTIMA PRIMENOM INFORMACIONE TEHNOLOGIJE – ČEK LISTE I MATRICA RIZIKA Dušan G. Gavanski, Verica J. Milanko, Slobodan S. Krnjetin.....	103–120
KAPACITETI ZA ODGOVOR NA EKSTREMNE METEOROLOŠKE POJAVE U CRNOJ GORI Zoran Begović.....	121–133
PLANIRANJE, REGRUTOVANJE I SELEKCIJA KADRA U MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRBIJE Saša Obradović.....	135–156
ORGANIZOVANI KRIMINALITET U REPUBLICI SRPSKOJ I BOSNI I HERCEGOVINI Mile Šikman.....	157–178
SPECIFIČNOSTI OBAVEŠTAJNE AGENCIJE REPUBLIKE MAKEDONIJE I NJENI RADNI METODI Zlate Dimovski, Kire Babanoski, Ice Ilijevski.....	179–197

UDK: 343.343.3
343.85:[343.343.3:796.093(497.11)
349::796(497.11)

KRIVIČNO DELO NASILNIČKOG PONAŠANJA NA SPORTSKOJ PRIREDBI ILI JAVNOM SKUPU

Dejan Šuput
Institut za uporedno pravo, Beograd

Sažetak: U članku je prikazana i analizirana sadržina pravne norme koja propisuje krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu. Izneta je ocena o njenoj usklađenosti s odredbama Evropske konvencije o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, posebno na fudbalskim utakmicama. Osim toga, u kratkim crtama opisana je istorija propisivanja tog krivičnog dela u okviru pravnog sistema Republike Srbije. Ukazano je na nedostatke i nedoslednosti dispozicije krivičnopravne norme sadržane u članu 344a. Krivičnog zakonika Republike Srbije.

Posebna pažnja posvećena je činjenici da je radnja osnovnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu alternativno određena, pa je za svaki od propisanih oblika radnje u radu objašnjeno i razgraničeno šta tačno znači i u čemu se ogleda.

Ključne reči: krivično delo, sportska priredba, sankcija, nasilje, država.

1. Uvod

Propisivanje krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi članom 20. Zakona o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama (ZSNNPSP)¹ 2003. godine, predstavljalo je izvršavanje međunarodne pravne obaveze Republike Srbije, nastale 1990. godine kada je donošenjem Zakona o ratifikaciji evropske konvencije o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, posebno na fudbalskim utakmicama², Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija ratifikovala tu konvenciju Saveta Evrope. Takvim

¹ Službeni glasnik RS, 67/2003, 101/2005 i 90/2007.

² Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori, 9/90.

zakonodavnim potezom ispunjena je obaveza preuzeta članom 3. stavom 1. tačkom c) Konvencije kojim je propisano da se: „strane ugovornice obavezuju na utvrđivanje i sprovođenje mera za sprečavanje i suzbijanje nasilja i nedoličnog ponašanja gledalaca, uključujući posebno primenu ili, ako je to potrebno, usvajanje zakona kojima se predviđa da oni za koje se utvrdi da su krivi za delikte izvršene u vezi sa nasiljem ili nedoličnim ponašanjem gledalaca budu adekvatno kažnjeni ili, zavisno od slučaja, dođu pod udar odgovarajućih administrativnih mera“. Sam čin ispunjavanja međunarodne pravne obaveze bio je izuzetno važan za spoljnopolitički ugled Republike Srbije kao države članice Saveta Evrope i zbog okolnosti što se Evropska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, posebno na fudbalskim utakmicama, smatra najvažnijim dokumentom koji je u toj oblasti društvenog života usvojila ta međudržavna organizacija (Chaker, 1999: 68). Osim toga, propisivanjem krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi, država je želela da umiri javnost u Srbiji i ohrabri borbu protiv nasilja, pošto je u poslednjih deset godina javnost bila značajno uznemirena eskalacijom nasilja na sportskim priredbama (Otašević, 2010: 526).

2. Krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu

Krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi bilo je propisano članom 20. prvobitnog teksta ZSNNPSP iz 2003. godine (Šuput, 2009: 80). Kako bi se izbegli problemi do kojih je došlo u primeni prvobitne norme, 2007. godine je članom 7. Zakona o izmenama i dopunama zakona o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama izmenjena dispozicija tog krivičnog dela.³

Uprkos svim izmenama i dopunama člana 20. ZSNNPSP izvršenim u periodu od 2003. do 2007. godine to nije bio kraj promena zakonskog teksta pošto je dispozicija tog krivičnog dela neznatno izmenjena prilikom brisanja tog člana iz ZSNNPSP i njegovog premeštanja u član 344a. Krivičnog zakonika (KZ).⁴ Tom prilikom pooštrene su i zatvorske kazne propisane stavovima 3. i 4. člana 344a. KZ, tako da je u periodu od septembra 2009. do januara 2010. godine član 344a. stav 1. KZ glasio: „Ko neovlašćeno uđe na sportski teren ili deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i izazove nasilje, fizički napadne ili se fizički obračunava sa učesnicima sportske priredbe, vrši nasilje prilikom dolaska ili odlaska sa sportske priredbe, unese u sportski objekat ili baca na sportski teren ili među gledaoce predmete, pirotehnička sredstva ili druge eksplozivne, zapaljive ili škodljive supstance koje mogu da izazovu telesne povrede ili ugroze zdravlje učesnika sportske priredbe, oštećuje sportski objekat, njegovu opremu, uređaje i instalacije, ko svojim ponašanjem ili parolama na sportskoj priredbi izaziva nacionalnu, rasnu i versku mržnju ili netrpeljivost usled čega dođe do nasilja ili fizičkog obračuna sa

³ Prikaz i analiza razloga koji su doveli do izmena zakonskog teksta 2007. godine zahtevaju detaljnu elaboraciju koja bi značajno prevazišla obim ovog rada, pa iz tog razloga te, sada već zastarele izmene Zakona, na ovom mestu neće biti razmatrane.

⁴ *Službeni glasnik RS*, 72/2009.

učesnicima sportske priredbe, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina“. U stavu 3. kazna za kolovođu grupe koja izvrši krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi povećana je sa raspona od jedne godine do deset godina, na raspon od tri do dvanaest godina zatvora. Takođe u stavu 4. kazna koja je bila propisana u rasponu od jedne do osam godina zatvora povećana je na period od dve do deset godina zatvora. Međutim, član 344a. KZ važio je u prethodno navedenom obliku samo četiri meseca pošto je članom 5. Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika⁵ značajno izmenjen. Zbog važnosti izvršenih izmena i mogućnosti da se lakše sagledaju promene do kojih je došlo u zakonskom tekstu, prvo će biti analizirana sadržina pravne norme koja je važila od septembra 2009. do januara 2010. godine, pa tek onda sadržina norme koja trenutno važi i propisuje krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu.

Specifičnost krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi u obliku u kome je bilo propisano do januara 2010. godine, ogledala se u elementima bića tog krivičnog dela koji su objektivnog karaktera, a koji predviđaju da se to krivično delo može izvršiti isključivo na određenom mestu (prostoru u kome se održava sportska priredba) i u određeno vreme (vreme održavanja sportske priredbe). Šta predstavlja sportska priredba i prostor u kome se održava sportska priredba (sportski objekat) propisano je članom 2. stavovima 1. i 5. ZSNPSP, dok je stavom 3. istog člana Zakona propisano da: „Vreme održavanja sportske priredbe, u smislu ovog zakona, jeste vremenski interval od dva časa pre početka sportske priredbe do dva časa nakon njenog završetka, odnosno, kad se održavaju sportske priredbe povećanog rizika, vremenski interval od četiri časa pre početka sportske priredbe do četiri časa nakon njenog završetka“. To znači da se krivično delo može izvršiti u okviru pojedinog sportskog objekta jedino u vreme održavanja sportske priredbe koje je definisao Zakon, tako da, na primer, tuča između više pojedinaca koji su pristalice različitih fudbalskih klubova u okviru nekog stadiona, ali van propisanog vremena održavanja sportske priredbe, ne bi predstavljala krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi, već eventualno izvršenje nekog drugog krivičnog dela propisanog KZ (npr. krivično delo učestvovanja u tuči).

Radnja krivičnog dela iz člana 344a. stav 1. KZ bila je alternativno određena i obuhvatala je pojedine oblike nasilničkog ponašanja onih lica koja se u svojstvu navijača, ili bilo kom drugom svojstvu, pojave na sportskoj priredbi i na njoj izvrše akt nasilja, ili izvrše pojedini akt nasilja u vezi s održavanjem sportske priredbe i njenim učesnicima van prostora namenjenog održavanju sportske priredbe. Važno je napomenuti da krivično delo propisano članom 344a. stavom 1. Zakona može da izvrši bilo koje lice i da izvršiocu nije potrebno posebno svojstvo navijača ili pripadnika navijačke grupe. Do stvaranja pogrešnog utiska najšire javnosti da se za izvršenje tog krivičnog dela mogu kazniti isključivo navijači i da samo oni mogu biti izvršioci tog krivičnog dela, došlo je usled činjenice da se još prilikom pripremanja i donošenja ZSNPSP, najviše, ili čak jedino, govorilo o navijačima kao jednim mogućim izazivačima i akterima nasilja na sportskim priredbama. Praksa je

⁵ Službeni glasnik RS, 111/09.

pokazala da se osim navijača, mnoga druga lica – treneri, sportisti, fizioterapeuti, novinari, fotoreporter i drugi učesnici i posetioci sportskih priredbi – mogu pojaviti kao izgređnici i izvršioci tog krivičnog dela. Zbog toga je zakonodavac s pravom propisao da radnju izvršenja može učiniti bilo koje lice, što se nedvosmisleno vidi iz činjenice da dispozicija norme kojom se propisuje krivično delo počinje rečju „ko“, što upućuje na neodređen krug lica koja mogu biti izvršioci tog krivičnog dela, bez obzira na neko lično svojstvo ili status.

Budući da je radnja osnovnog oblika krivičnog dela i u periodu od jula 2003. pa do septembra 2009. godine bila alternativno određena, za svaki od propisanih oblika radnje je bilo potrebno odrediti šta tačno znači i u čemu se ogleda. To je izuzetno važno i zbog činjenice što je jedan od alternativno propisanih oblika radnje ukinut izmenama izvršenim u septembru 2009. godine, pa bi u praksi, usled učestalosti promena zakonskog teksta i sličnosti formulacija moglo da dođe do zabune i pogrešnog tumačenja člana 344a. KZ. Tako se krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ranije moglo izvršiti neovlašćenim ulazanjem na sportski teren, ili ulazanjem u sportski teren ili deo gledališta namenjen protivničkim navijačima koje je za posledicu imalo izazivanje nasilja. Takva formulacija člana 20. stava 1. ZSNNPSP bila je prilično neprecizna pošto je mogla da stvori dilemu, da li je krivično delo izvršeno samim neovlašćenim ulaskom na sportski teren, ili tek ostvarivanjem posledice koja se ogleda u izazivanju nasilja do koga je došlo usled ulazanja u sportski teren ili deo gledališta namenjen protivničkim navijačima. Izgleda da je navedenom formulacijom zakonodavac želeo da obuhvati dva slučaja. Prvi slučaj odnosio se na inkriminaciju samog neovlašćenog ulaska na sportski teren iz čega je sledilo da će krivično odgovarati svako lice koje neovlašćeno uđe na sportski teren bez obzira na to da li je takvim ulaskom izazvalo nasilje na sportskoj priredbi ili ne. U prilog tezi da je zakonodavac želeo da propiše kao krivično delo samo neovlašćeno ulazanje na sportski teren, govori i uporednopravna praksa. Većina propisa evropskih država koje pravno uređuju oblast borbe protiv nasilja na sportskim priredbama napisana je po ugledu na britanski Zakon o deliktima na fudbalskim utakmicama iz 1991. godine⁶ koji članom 4. kao krivično delo propisuje neovlašćen ulazak na sportski teren ili drugi deo sportskog objekta koji okružuje sportski teren (Šuput, 2010: 240). Pošto je i ZSNNPSP najvećim delom pisan po ugledu na britanski Zakon, može se pretpostaviti da je namera zakonodavca bila identična – da kao krivično delo propiše sam čin neovlašćenog ulazanja na sportski teren. U prilog toj tvrdnji ide i okolnost da se u zakonskom tekstu prilikom navođenja alternativnih oblika radnje krivičnog dela, tj. između pojedinih radnji, koristi reč „ili“, a ne veznik „i“, što dodatno potkrepljuje stav da se može smatrati da je osnovni oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi moguće izvršiti već samim neovlašćenim ulaskom na sportski teren, bez ostvarivanja posledice izvršenja krivičnog dela koja se vezuje za slučaj drugog oblika radnje krivičnog dela – ulazak u sportski teren ili deo gledališta namenjen protivničkim navijačima. Uočavanje

⁶ Football Offences Act 1991, http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1991/Ukpga_19910019_en_1.htm.

navedene razlike bilo je bitno zbog određivanja trenutka kojim krivično delo postaje svršeno, što je u slučaju izvršenja osnovnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi predstavljao sam trenutak neovlašćenog ulaska na sportski teren. Međutim, prilikom premeštanja krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi iz ZSNNPSP u član 344a. KZ, iz stava 1. nekadašnjeg člana 20. ZSNNPSP izbrisane su reči „ili ulaskom u sportski teren“, koje su prethodile rečima „ko neovlašćeno uđe na sportski teren“. Time je sužen obim inkriminisanog ponašanja koje predstavlja nasilje na sportskoj priredbi na taj način što je isključena krivična odgovornost lica koje neovlašćeno uđe na sportski teren, a ne izazove nasilje.⁷

Neovlašćen ulazak na sportski teren predstavlja svaki ulazak na sportski teren osobe koja za to nije ovlašćena posebnim propisom, ili pisanom ispravom izdatom na osnovu propisa.⁸ Postojanje ili nepostojanje fizičkih barijera (ograda, rovova, kanala, sigurnosnih mreža i sl.) između prostora za gledaoce i sportskog terena, ne utiče na dozvoljenost ili nedozvoljenost ulaska na sportski teren od strane neovlašćenih lica. Ko se smatra licem neovlašćenim za ulazak na sportski teren utvrđuje se na osnovu, ne samo odredbi ZSNNPSP, već i na osnovu propozicija takmičenja, pravilnika relevantnih sportskih organizacija i pravilnika o korišćenju sportskog objekta koji donosi vlasnik, ili korisnik sportskog objekta.

Drugi slučaj ponašanja koji je zakonodavac želeo da obuhvati formulacijom „ko ulaskom u sportski teren ili deo gledališta namenjen protivničkim navijačima izazove nasilje“, predstavljao je alternativno određenu radnju osnovnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi, koja je trebalo da bude različita od radnje neovlašćenog ulaska na sportski teren. U navedenom slučaju, reč je o ulasku na sportski teren koji ne mora biti neovlašćen, već može biti učinjen i od lica koje na takav ulazak ima pravo (igrač, trener, redar, sportski sudija, lekar, itd.), ali je bitno da to lice svojim ulaskom prouzrokuje posledicu koja se ogleda u izazivanju nasilja. Šta sve predstavlja izazivanje nasilja ulaskom na sportski teren procenjuje se u svakom konkretnom slučaju. Osim toga, citirana formulacija kojom se kao krivično delo propisivalo ljudsko ponašanje iz člana 20. stava 1. Zakona ZSNNPSP, obuhvatalo je i ulazak navijača ili drugog lica koje podržava određeni sportski tim ili sportistu, u deo gledališta namenjen protivničkim navijačima, kada se takvim ulaskom izazove nasilje na sportskoj priredbi. Sam ulazak u deo gledališta namenjen protivničkim navijačima nije predstavljao krivično delo, sve dok se ne

⁷ Neovlašćeni ulazak na sportski teren kojim nije izazvano nasilje na sportskoj priredbi posle opisanih izmena Zakona postao je prekršaj propisan članom 23. stavom 1. tač. 3. ZSNNPSP.

⁸ Eventualno, usled specifičnih životnih okolnosti, neovlašćenim ulaskom na sportski teren ne bi se smatrao ulazak osobe koja u skladu s propisima nema pravo da uđe na sportski teren, ako joj pristanak – ovlašćenje za ulazak, usmeno saopšti neko od službenih lica koja su zadužena za održavanje reda u okviru sportskog objekta. Pravo da pojedinom licu dopuste ulazak na deo sportskog terena ili deo sportskog objekta na kome je inače zabranjen pristup neovlašćenim licima, pripadnici redarske službe i službe obezbeđenja imaju pod tačno propisanim uslovima, a najčešće, ako se time otklanja stanje opasnosti za to lice ili druge pojedince. U svakom slučaju, usmeno dopuštenje za ulazak na sportski teren učinjeno od strane pripadnika obezbeđenja, isključuje postojanje protivpravnosti ponašanja osobe koja uđe na sportski teren, pa samim tim nema ni izvršenja krivičnog dela. Naravno, posebno pitanje predstavlja utvrđivanje eventualne odgovornosti pripadnika obezbeđenja koji je odlučio da dozvoli nekom licu da uđe na sportski teren i utvrđivanje da li je u konkretnom slučaju pripadnik obezbeđenja postupio u skladu s propisima.

ostvari posledica u vidu izazivanja nasilja. Usled toga se krivično delo smatralo svršenim tek kada je nasilje izazvano. Nasilje se moglo izazvati raznovrsnim radnjama, najčešće nepristojnom gestikulacijom, provokativnim povcima, otimanjem navijačkih rekvizita (zastava, bubnjeva, transparenta i dr.) i svim drugim ponašanjima koja mogu da izazovu nasilnu reakciju protivničkih navijača u čiji deo gledališta uđe izvršilac krivičnog dela. Posle izmena izvršenih u septembru 2009. godine formulacija iz člana 344a. KZ je glasila: „Ko neovlašćeno uđe na sportski teren ili deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i izazove nasilje kazniće se...“. Takva izmena je na prvi pogled promenila opisanu alternativno određenu radnju osnovnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi. Moglo bi se pomisliti da je posle te izmene postalo neophodno, ne samo da neko uđe u deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i izazove nasilje, već i da to učini neovlašćeno. Verovatno je takva nespretna formulacija bila plod ubrzanog rada zakonodavca, pošto niko ne poseduje ovlašćenje da uđe u deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i izazove nasilje.⁹

Sledeća od alternativno propisanih radnji osnovnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi bila je fizički napad ili fizički obračun s učesnicima sportske priredbe, koji obuhvata raznovrsna ponašanja pojedinca kao što su udaranje drugog lica, gađanje drugog lica predmetima ili korišćenje na bilo koji drugi način fizičke sile, kao i mehaničko ili hemijsko nanošenje bola i povreda drugom licu.

Osnovni oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi mogao se izvršiti i činjenjem akata nasilja prilikom dolaska ili odlaska sa sportske priredbe. Tako propisana radnja krivičnog dela predstavljala je izuzetak u odnosu na sve druge propisane radnje po tome što se u tom slučaju krivično delo moglo izvršiti van određenog mesta (izvan sportskog objekta) i van vremena održavanja sportske priredbe. I u tom slučaju elementi bića krivičnog dela objektivnog karaktera su specifični, pošto je zakonom propisano da je krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi moguće izvršiti jedino u okolnostima koje predstavljaju dolazak ili odlazak sa sportske priredbe. Da li su određena lica koja su okrivljena za izvršenje krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi radnjom koja predstavlja *vršenje nasilja prilikom dolaska ili odlaska sa sportske priredbe* zaista to učinila prilikom dolaska ili odlaska sa sportske priredbe može se proceniti i dokazivati jedino na osnovu pojedinih pokazatelja objektivnog karaktera kao što su: činjenica da se grupa navijača organizovano uputila na pojedinu sportsku priredbu, činjenica da su

⁹ Postavlja se pitanje šta uopšte predstavlja neovlašćen ulazak u deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i da li je uopšte bilo bitno naglašavati da je reč o neovlašćenom ulasku kada je za izvršenje krivičnog dela neophodno da neko ulaskom u taj deo sportskog objekta izazove nasilje. Neovlašćeni ulazak u deo gledališta namenjen protivničkim navijačima se sam po sebi ne kažnjava, čak i kada bi se pretpostavljalo da takav ulazak podrazumeva da osoba koja to čini ne poseduje odgovarajuću ulaznicu za taj deo tribina. Takođe, formulacija zvuči apsurdno pošto činjenicom što navodi da krivično delo izvršava onaj ko neovlašćeno uđe u deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i izazove nasilje, sugerise da postoji i neko ko može da uđe ovlašćeno i izazove nasilje, što nije tačno. Niko, pa čak ni policijski službenici nemaju ovlašćenje da uđu u deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i izazovu nasilje. Oni samo mogu da uđu i upotrebom sredstava prinude (fizička snaga, službena palica, sredstva za vezivanje, posebno dresirani psi itd.) intervenišu kako bi se nasilje sprečilo ili okončalo. O upotrebi sredstava prinude vidi detaljnije u: Miletić, 2004: 148.

pojedinci koji su krenuli u pravcu mesta održavanja sportske priredbe imali kupljene ulaznice ili da su imali navijačku opremu (transparente, zastave, šalove, kape, pirotehnička sredstva), okolnost da su se navijači organizovano vraćali sa sportske priredbe i sl. U svakom slučaju, reč je o pravnoj konstrukciji koju je zakonodavac uveo pravnom normom, kako bi eventualne akte nasilja koji se vrše u vezi sa sportskom priredbom, ali van vremena njenog održavanja i van prostora na kome se ona odvija, povezo sa sportskom priredbom i omogućio kažnjavanje izgrednika na osnovu odredbi člana 344a. stava 1. KZ.

Kao radnja krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi propisano je i unošenje u sportski objekat ili bacanje na sportski teren ili među gledaoce, predmeta, pirotehničkih sredstava ili drugih eksplozivnih, zapaljivih ili škodljivih supstanci koje mogu da izazovu telesne povrede ili ugroze zdravlje učesnika sportske priredbe. Radnja krivičnog dela u tom slučaju je označena kao „unošenje“ ili „bacanje“ predmeta, pirotehničkih sredstava ili drugih eksplozivnih, zapaljivih ili škodljivih supstanci podobnih da izazovu telesne povrede ili ugroze zdravlje učesnika sportske priredbe. Reč je o opasnim sredstvima čijom upotrebom se može ostvariti telesna povreda ili lišavanje života drugog lica, što to krivično delo čini deliktom ugrožavanja. Opasnim sredstvom podobnim da izazovu telesne povrede ili ugrožavanje zdravlja učesnika sportske priredbe u slučaju izvršenja tog krivičnog dela smatraju se predmeti kao što su npr. veći kamen, teži upaljač, staklena flaša, šipka ili bilo koji drugi teži ili oštiji predmet. Osim toga, takvim sredstvom smatraju se pirotehnička sredstva¹⁰, druge eksplozivne, zapaljive ili škodljive supstance kao što su: petarde, baklje, dimne bombe, signalne rakete, suzavac, benzin, kiseline, otrovi i dr. Pri oceni da li je ugrožavanje zdravlja učesnika sportske priredbe ili izazivanje telesne povrede bilo moguće nekim od upotrebljenih opasnih sredstava, mora se imati u vidu ne samo podobnost sredstva uopšte, već i način na koji je ono upotrebljeno. Moguće je da u konkretnom slučaju bude reči o predmetu ili pirotehničkom sredstvu ili drugoj eksplozivnoj, zapaljivoj ili škodljivoj supstanci koja predstavlja opasno sredstvo, ali da je upotrebljeno na takav način koji nije podoban za ugrožavanje zdravlja učesnika sportske priredbe ili izazivanje telesne povrede (gađanje drugog lica petardom koja nije zapaljena, unošenje staklene flaše radi ispijanja nekog napitka i njeno kasnije bacanje u prostor u kome se nalaze otpaci i sl.). U tom slučaju krivično delo je svršeno, bilo samim unošenjem nekog od sredstava podobnih da izazovu telesne povrede ili ugroze zdravlje učesnika sportske priredbe, bilo bacanjem na sportski teren ili gledaoce nekog od tih sredstava, bez obzira na to da li je takvim ponašanjem prouzrokovana telesna povreda ili neposredno ugroženo zdravlje učesnika sportske priredbe. Posledica tog krivičnog dela je apstraktna opasnost za telo i zdravlje ljudi i ona se ostvaruje samom radnjom izvršenja.

¹⁰ Šta su to pirotehnička sredstva nije propisano ni Krivičnim zakonikom, ni Zakonom o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, već članom 3. stavom 4. Zakona o eksplozivnim materijama, zapaljivim tečnostima i gasovima (*Službeni glasnik Socijalističke Republike Srbije*, 44/77, 45/85 i 18/89 i *Službeni glasnik Republike Srbije*, 53/93, 67/93, 48/94 i 101/2005 – dr. zakon).

Jednu od radnji osnovnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi predstavljalo je i oštećivanje sportskog objekta, njegove opreme, uređaja i instalacija. U slučaju izvršenja krivičnog dela tako propisanom radnjom, sportski objekt ne predstavlja objekt krivičnog dela, već objekt radnje krivičnog dela kao predmet na kome se radnja ima preduzeti da bi zaštitni objekt – sport i sportski sistem – bili povređeni ili ugroženi. U vezi s tako propisanom radnjom krivičnog dela postavlja se pitanje koja ponašanja predstavljaju oštećivanje sportskog objekta, njegove opreme, uređaja i instalacija, tj. šta predstavlja oštećenje neke od tih stvari. To mogu biti raznovrsni akti činjenja usled kojih dolazi do oštećenja sportskog objekta, njegove opreme, uređaja i instalacija kao vida delimičnog uništenja stvari ili načina da se neka od tih stvari učini neupotrebljivom.¹¹ Oštećenje je delimično uništenje stvari, kojim se u većoj ili manjoj meri smanjuje novčana ili upotrebna vrednost konkretne stvari. Pod činjenjem neupotrebljivom, pored oštećenja neke stvari, što u konkretnom slučaju znači činjenje neupotrebljivim sportskog objekta, njegove opreme, uređaja i instalacija, podrazumevaju se svi drugi postupci kojima se neka od tih stvari dovodi u takvo stanje da za određeno vreme ne može služiti svojoj nameni – održavanju sportske priredbe. Sportski objekt, njegova oprema, uređaji i instalacije mogu se izvršenjem tog krivičnog dela učiniti neupotrebljivim time što se njihovi sastavni delovi rastavljaju, demontiraju, pogrešno spajaju ili nasilno skidaju, na taj način da bez njih sam sportski objekt ili njegova oprema, uređaji i instalacije više ne mogu da vrše svoju funkciju – da omogućavaju bezbedno i pravilno održavanje sportske priredbe. Najčešći primer takvog oštećivanja sportskog objekta, njegove opreme, uređaja i instalacija predstavlja lomljenje stolica koje se nalaze na tribinama stadiona, razbijanje semafora koji na stadionima služe za prikazivanje sportskih rezultata i oštećivanje ograda i drugih barijera koje odvajaju gledaoce od igrališta.

Poslednja od Zakonom alternativno propisanih radnji kojom se mogao izvršiti osnovni oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi bila su ponašanja pojedinca kojima se na sportskoj priredbi izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost usled koje dolazi do nasilja ili fizičkog obračuna s učesnicima sportske priredbe. Prilikom propisivanja te radnje krivičnog dela u Zakonu je upotrebljena sledeća formulacija: „Ko svojim ponašanjem ili parolama na sportskoj priredbi izaziva nacionalnu, rasnu i versku mržnju ili netrpeljivost usled čega dođe do nasilja ili fizičkog obračuna sa učesnicima sportske priredbe, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina“. Tako propisana radnja krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi u mnogome podseća na radnju krivičnog dela izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti iz člana 317. KZ. Član 317. stav 1. KZ glasi: „Ko izaziva ili raspiruje nacionalnu, rasnu

¹¹ Upotrebom formulacije *ko oštećuje sportski objekat, njegovu opremu, uređaje i instalacije* prilikom propisivanja radnje krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi u okviru člana 344a. stava 1. KZ, zakonodavac se opredelio za propisivanje tzv. posledične radnje – takve radnje izvršenja koja je definisana posledicom, tako da u slučaju izvršenja tog krivičnog dela radnju izvršenja predstavlja svaka ona radnja kojom je moguće prouzrokovati, tj. ostvariti navedenu posledicu. Pri tom, posledična radnja je tako propisana da u zakonu nisu ni primera radi navedene pojedine najčešće ili najznačajnije posledične radnje čijim izvršenjem je moguće ostvariti zabranjenu posledicu (npr. oštećivanje sportskog objekta, njegove opreme, uređaja i instalacija u praksi će najčešće biti izvršeno rušenjem, paljenjem ili na drugi sličan način).

ili versku mržnju, ili netrpeljivost među narodima ili etničkim zajednicama koje žive u Srbiji, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina“.

Poređenjem radnji navedenih krivičnih dela, osim sličnosti, vide se i značajne razlike. Kao prvi utisak nameće se činjenica da je u slučaju izvršenja krivičnog dela iz člana 317. KZ, radnja krivičnog dela propisana ne samo kao izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti, kako je to određeno i članom 344a. stavom 1. istog zakona, već i kao raspirivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti. Razlika između izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti i njihovog raspirivanja ogleda se u tome što izazivanje predstavlja stvaranje do tada nepostojeće mržnje i netrpeljivosti, dok raspirivanje pretpostavlja prethodno postojanje nekog od tih negativnih osećanja i njihovo dalje razvijanje i produbljivanje. Zbog čega se zakonodavac opredelio da raspirivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti ne uvrsti kao radnju usled koje može da dođe do nasilja ili fizičkog obračuna s učesnicima sportske priredbe, nije jasno, pogotovo ako se uzme u obzir da će u praksi, češći slučaj biti da navijači svojim gestikulacijama ili izvikivanjem parola dalje raspiruju već prisutnu tj. postojeću nacionalnu, rasnu i versku mržnju i netrpeljivost, koja je nastala u nekim drugim okolnostima, a koja se zloupotrebom sportske priredbe može dalje raspirivati i za posledicu imati izvršenje akata nasilja na sportskoj priredbi. Osim toga razlika između krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi i krivičnog dela izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti ogleda se i u tome što se u slučaju izvršenja krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi krivično delo smatra svršenim tek kada je usled ponašanja ili saopštavanja parola na sportskoj priredbi kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost, došlo do nasilja ili fizičkog obračuna s učesnicima sportske priredbe. Iz toga proizlazi da su posledice izvršenja ta dva krivična dela različite. Posledica krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi je nasilje na sportskoj priredbi, dok je posledica krivičnog dela izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti stvaranje ili produbljivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti među narodima ili etničkim zajednicama koje žive u Srbiji. Stoga je krivično delo izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti svršeno već samim stvaranjem i raspirivanjem nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti, bez izvršavanja bilo kakvih akata nasilja.

Poseban problem u vezi s krivičnim delom nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi koje se izvršava ponašanjem ili saopštavanjem parola na sportskoj priredbi kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost usled koje dođe do nasilja ili fizičkog obračuna s učesnicima sportske priredbe, jeste utvrđivanje, a kasnije i dokazivanje uzročno posledične veze između takvih ponašanja ili saopštavanja parola na sportskoj priredbi kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost i nastanka nasilja ili fizičkog obračuna učesnika sportske priredbe. Da li je u svakom konkretnom slučaju do nasilja i obračuna učesnika sportske priredbe došlo baš usled ponašanja i saopštavanja parola kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost, izuzetno je teško, a najčešće i nemoguće utvrditi. Iako mržnja predstavlja neprijateljsko

osećanje prema drugim licima i jeste psihološki osnov za stvaranje konfliktnih situacija i nasilja, teško je odrediti i proceniti da li su baš pojedine radnje usmerene na izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje ili netrpeljivosti imale odlučujući uticaj na nastanak nasilja na sportskoj priredbi ili je neki drugi uzrok pretežnije uticao na započinjanje nasilja ili fizičkog obračuna učesnika sportske priredbe. Tako se može dogoditi da je jedna uvredljiva navijačka parola kojom se podstiče i raspiruje mržnja između pristalica dva sportska kluba bila „okidač“ koji je pokrenuo tuču, iako je prethodno saopšteno više nacionalističkih parola, koje nisu proizvele nasilje. Moguće je da se stekne i pogrešan utisak o tome da su ponašanja ili izvikivane parola kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost dovele do nasilja i obračuna učesnika sportske priredbe, iako je nasilje nastalo iz sasvim drugih razloga poznatih navijačkoj masi (npr. prethodni dogovor za otpočinjanje masovne tuče planirane od strane vođa navijačkih grupa i sl.). Čini se da je zakonodavac prilikom propisivanja takve radnje krivičnog dela zapravo želeo da zaštiti sport, sportsku priredbu i njene učesnike, ne samo od fizičkog nasilja, već i od verbalnog i psihičkog nasilja koje se ogleda u izazivanju i raspirivanju nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti. Međutim, propisivanjem uslova da je krivično delo izvršeno tek ako je do nasilja ili fizičkog obračuna s učesnicima sportske priredbe došlo usled ponašanja ili saopštavanja parola na sportskoj priredbi kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost, samo dokazivanje izvršenja krivičnog dela postalo je gotovo nemoguće u praksi. Čak i ako se na sportskoj priredbi povećanog rizika izvrši snimanje ponašanja gledalaca u sportskom objektu, što je moguće pod uslovom da organizator sportske priredbe povećanog rizika ispuni svoju obavezu iz člana 15. stava 1. tačke 7. ZSNNPSP, dokazivanje činjenice da je do započinjanja nasilja ili fizičkog obračuna učesnika sportske priredbe došlo baš usled ponašanja ili saopštavanja parola kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost, neće biti moguće. Za utvrđivanje i dokazivanje postojanja uzročno posledične veze između opisanih ponašanja nije dovoljno dokazati samo postojanje objektivnih okolnosti da je bilo ponašanja i saopštavanja parola kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost, već je potrebno da se dokažu i subjektivne okolnosti koje bi se svodile na utvrđivanje ličnog utiska pojedinaca koji su takvom ponašanju prisustvovali. Da li je određeno ponašanje ili saopštavanje parola izazvalo kod pojedinaca – učesnika sportske priredbe – nacionalnu, rasnu i versku mržnju ili netrpeljivost i da li ih je to osećanje potom motivisalo i podstaklo na nasilje i fizički obračun na sportskoj priredbi, nemoguće je utvrditi egzaktnim dokaznim sredstvima koja se koriste u sudskom krivičnom postupku.¹² Zbog toga bi bilo bolje da je zakonodavac propisao da se krivično delo nasilja na sportskim priredbama izvršava ponašanjem ili saopštavanjem parola na sportskoj priredbi kojima se izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost. Na taj način, samo izazivanje nacionalne, rasne i

¹² Dodatnu faktičku ograničavajuću okolnost predstavlja činjenica da je izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje ili netrpeljivosti nemoguće prouzrokovati – ostvariti jednokratno preduzetom radnjom. Da bi se izazvala takva osećanja potrebno je da se određene parole i stavovi ponove više puta u dužem vremenskom periodu kako bi se kod onih kojima su parole upućene stvorila željena osećanja i kako bi usled takvih osećanja bilo izazvano nasilje.

verske mržnje ili netrpeljivosti na sportskim priredbama, bilo bi propisano – kvalifikovano, kao akt nasilja za koji se kažnjava na osnovu odredbe iz člana 344a. KZ. Takav način propisivanja radnje krivičnog dela bio bi u skladu sa zakonodavnom praksom drugih evropskih država, koje rasističko i svako slično ponašanje učinjeno na sportskoj priredbi, a kojim se izaziva ili podstiče nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost, propisuju kao krivično delo, bez obzira na to da li je usled takvog ponašanja došlo da nasilja ili fizičkog obračuna učesnika sportske priredbe. Tako je u Engleskoj članom 3. Zakona o deliktima na fudbalskim utakmicama iz 1991. godine propisano da će za krivično delo izvikivanja¹³ nedoličnih i rasističkih parola na fudbalskoj utakmici kazniti svako lice koje izvrši takav akt verbalnog nasilja.

Posle donošenja Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika 29. decembra 2009. godine, osim što je izmenjen naziv krivičnog dela propisanog članom 344a, izmenjena je sadržina stava 1. tog člana i dodat je stav 6. kojim je propisano da se učiniocu krivičnog dela iz stavova 1. do 4. tog člana, ako je delo izvršeno na sportskoj priredbi, obavezno izriče mera bezbednosti zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama.

Promena naziva krivičnog dela iz imena „nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi“ u „nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu“ predstavljala je iznenađenje pošto Predlog zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika¹⁴ nije sadržao takvo rešenje. Do takve promene došlo je u skupštinskoj proceduri prihvatanjem amandmana Liberalno demokratske partije, što je potvrdilo sumnju da je takva izmena naziva krivičnog dela inspirisana političkim motivima, a ne realnom potrebom za unapređenjem krivičnopravnog mehanizma kojim se štite sport i javni red i mir.¹⁵

Po izvršenim izmenama član 344a. stav 1. KZ glasi: „Ko fizički napadne ili se fizički obračunava sa učesnicima sportske priredbe ili javnog skupa, vrši nasilje ili oštećuje imovinu veće vrednosti prilikom dolaska ili odlaska sa sportske priredbe ili javnog skupa, unese u sportski objekat ili baca na sportski teren, među gledaoce ili učesnike javnog skupa predmete, pirotehnička sredstva ili druge eksplozivne, zapaljive ili škodljive supstance koje mogu da izazovu telesne povrede ili ugroze zdravlje učesnika sportske priredbe ili javnog skupa, neovlašćeno uđe na sportski teren ili deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i izazove nasilje, oštećuje sportski objekat, njegovu opremu, uređaje i instalacije, svojim ponašanjem ili parolama na sportskoj priredbi ili javnom skupu izaziva nacionalnu, rasnu, versku ili drugu mržnju ili netrpeljivost zasnovanu na nekom diskriminatornom osnovu usled čega dođe do nasilja ili fizičkog obračuna sa učesnicima, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom“.

¹³ Tekst engleskog zakona koristi reč *chanting* koja znači „skandiranje“.

¹⁴ Tekst Predloga zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika nalazi se na veb-stranici: <http://www.parlament.gov.rs/content/cir/akta/predzakoni.asp>.

¹⁵ Po istupanjima narodnih poslanika tokom rasprave o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika u Narodnoj skupštini Republike Srbije može se zaključiti da je politička partija koja je predložila izmenu naziva krivičnog dela time želela da pridobije deo biračkog tela koje je trpelo pretnje nasiljem i nasilje prilikom organizovanja javnih skupova kao što je „Parada ponosa“, poznatija kao „Gej parada“.

Prva očigledna promena u dispoziciji krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu uočljiva je u novim elementima bića tog krivičnog dela koji su objektivnog karaktera, a koji predviđaju da se to krivično delo može izvršiti isključivo na određenom mestu (prostoru u kome se održava sportska priredba ili javni skup) i u određeno vreme (vreme održavanja sportske priredbe i vreme održavanja javnog skupa). Od ranije je bilo nesporno šta predstavlja prostor u kome se održava sportska priredba i vreme održavanja sportske priredbe pošto su ti pojmovi određeni odredbama ZSNPSP. Međutim, po unošenju najnovijih izmena u član 344a. KZ postavilo se pitanje šta se sve podrazumeva pod javnim skupom i vremenom održavanja javnog skupa. Odgovor na to pitanje nalazi se u članu 2. Zakona o okupljanju građana¹⁶ koji glasi: „Okupljanjem građana, u smislu ovog zakona, smatra se sazivanje i održavanje zbora ili drugog skupa na za to primerenom prostoru (u daljem tekstu: javni skup)“. Stavom 3. istog člana Zakona o okupljanju građana propisano je da se: „prostorom primerenim za javni skup smatra i prostor na kome se odvija javni saobraćaj prevoznim sredstvima kad je moguće dodatnim merama obezbediti privremenu izmenu režima saobraćaja, kao i zaštitu zdravlja i bezbednost ljudi i imovine, za šta se obezbeđuju sredstva u skladu s ovim zakonom“. Takvom odredbom izuzetno široko je definisano šta sve može da predstavlja prostor na kome se održava javni skup što stvara dodatnu dilemu da li je uopšte trebalo proširivati elemente bića krivičnog dela i na nasilničko ponašanje koje se može izvršiti na javnom skupu. Takva ponašanja su već godinama kažnjiva na osnovu drugih odredbi KZ (npr. član 344. propisuje krivično delo nasilničkog ponašanja i član 123. propisuje krivično delo učestvovanja u tuči) i nije bilo potrebe da se posebno izdvajaju zbog činjenice što se vrše na raznovrsnim javnim skupovima. Sličan problem s ispoljavanjem nasilničkog ponašanja godinama postoji u kafanama i noćnim klubovima, pa nikome do danas nije palo na pamet da propiše posebno krivično delo nasilničkog ponašanja u kafani. Osim toga, propisivanje takvog krivičnog dela ne odgovara ni uporednopravnoj praksi evropskih država¹⁷ u kojima se kao posebno krivično delo pojavljuje nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi. Sporno je i samo korišćenje formulacije „nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu“ pošto sportska priredba sama po sebi predstavlja svojevrsni javni skup.

Kada se zanemare izmene koje su u član 344a. stav 1. KZ unete kako bi se u budućnosti sankcionisalo i nasilničko ponašanje izvršeno na javnim skupovima, jedina suštinska izmena koja se odnosi na propisivanje neke od alternativno propisanih radnji osnovnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi izvršena je u delu zakonskog teksta koji se odnosi na ponašanja pojedinaca

¹⁶ *Službeni glasnik RS*, 51/92, 53/93, 67/93 i 48/94, *Službeni list SRJ*, 21/2001 – odluka Saveznog ustavnog suda i *Službeni glasnik RS*, 101/2005 – dr. zakon.

¹⁷ U Evropi jedino Poljska u okviru Zakona o bezbednosti javnih skupova s velikim brojem učesnika propisuje krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi, ali čak ni u tom slučaju takvo nasilničko ponašanje ne propisuje se u okviru iste odredbe kojom se propisuje sankcionisanje nasilničkog ponašanja na javnim skupovima. Poljskim zakonom prevashodno su propisane preventivne mere i prekršaji koji se tiču nasilničkog ponašanja na javnim skupovima, dok se ponašanja koja predstavljaju krivična dela kojima se vrši nasilje na javnim skupovima sankcionišu primenom odredbi Krivičnog zakona Poljske.

kojima se na sportskoj priredbi izaziva nacionalna, rasna i verska mržnja ili netrpeljivost usled koje dolazi do nasilja ili fizičkog obračuna s učesnicima sportske priredbe. Do decembra 2009. godine KZ je prilikom propisivanja te radnje krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi koristio sledeću formulaciju: „Ko svojim ponašanjem ili parolama na sportskoj priredbi izaziva nacionalnu, rasnu i versku mržnju ili netrpeljivost usled čega dođe do nasilja ili fizičkog obračuna sa učesnicima sportske priredbe, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina“. Posle izmena taj deo dispozicije krivičnog dela glasi: „Ko svojim ponašanjem ili parolama na sportskoj priredbi ili javnom skupu izaziva nacionalnu, rasnu, versku ili drugu mržnju ili netrpeljivost zasnovanu na nekom diskriminatornom osnovu usled čega dođe do nasilja ili fizičkog obračuna sa učesnicima, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom“. Zapravo, jedina izmena svodi se na to da je zakonodavac proširio zonu kažnjivosti sa izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje ili netrpeljivosti usled koje dođe do nasilja ili fizičkog obračuna s učesnicima sportske priredbe i na izazivanje bilo koje druge mržnje ili netrpeljivosti zasnovane na nekom diskriminatornom osnovu usled koje dođe do nasilja ili fizičkog obračuna s učesnicima sportske priredbe. Takvom izmenom zakonodavac je osim krivičnopravne zaštite sportskih priredbi i javnog reda i mira na njima, posredno uveo i zaštitu od diskriminacije i nasilja raznovrsnih manjinskih grupa kao što su grupe ljudi sa specifičnim seksualnim, političkim i drugim afinitetima i opredeljenjima.

Članom 344a. stavom 2. KZ propisan je teži oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu koji postoji onda kada se to krivično delo izvrši u grupi. Tada se izvršioци mogu kazniti kaznom zatvora od jedne godine do osam godina. Da bi navedeno krivično delo bilo izvršeno u grupi i da bi samim tim predstavljalo teži oblik krivičnog dela, neophodno je da je u nasilničkom ponašanju na sportskoj priredbi učestvovalo najmanje tri ili više lica. Kvalifikatorna okolnost kod tog oblika krivičnog dela jeste delovanje u grupi i takva okolnost mora biti obuhvaćena umišljajem izvršilaca. Težim oblikom krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu smatra se i situacija kada pojedinac učini to krivično delo u svojstvu kolovođe grupe koja izvrši krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi, što je propisano članom 344a. stavom 3. Zakona. U tom slučaju, izvršilac krivičnog dela (kolovođa), kazniće se zatvorom od tri godine do dvanaest godina. Pošto je činjenica da određeni pojedinac ima svojstvo kolovođe grupe i da se ponaša kao kolovođa grupe koja vrši nasilje na sportskoj priredbi kvalifikatorna okolnost, koja krivično delo čini težim u odnosu na osnovni oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi, za utvrđivanje krivične odgovornosti za takav oblik krivičnog dela, potrebno je da izvršilac tog krivičnog dela u vreme izvršenja dela ima svest da jeste kolovođa grupe i da želi da se ponaša kao kolovođa grupe. Neophodno je da ta okolnost bude obuhvaćena umišljajem izvršioca.

Član 344a. stav 4. KZ takođe propisuje teži oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu koji postoji ako je izvršenjem osnovnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi došlo do nereda u kome je neko lice teško telesno povređeno ili je oštećena imovina većeg

obima. Za takve slučajeve izvršenja krivičnog dela propisano je da će se izvršilac kazniti zatvorom od dve godine do deset godina. U slučaju izvršenja tako propisanog, težeg oblika krivičnog dela, treba imati u vidu da teška telesna povreda može biti nanesena, kako licu prema kome se nasilje vrši na sportskoj priredbi, tako i nekom drugom licu. Neophodno je da je nanošenje teške telesne povrede učinjeno prilikom nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi, što znači za vreme dok se samo nasilje vršilo, a u okviru vremenskog intervala koji je Zakonom propisan kao vreme održavanja sportske priredbe. Kad se u takvim okolnostima nanosi teška telesna povreda drugom licu, nije od značaja da li je reč o licu koje je takođe učestvovalo u nasilju na sportskoj priredbi, ili je reč o licu koje je pokušalo da spreči nasilničko ponašanje, ili je eventualno u pitanju bilo lice koje nema veze s nasiljem već predstavlja posmatrača ili slučajnog prolaznika. U odnosu na nanošenje teške telesne povrede, za uspostavljanje krivične odgovornosti izvršioca dovoljno je da je postojao nehat kao oblik krivice izvršioca. Druga kvalifikatorna okolnost koja se odnosi na teži oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi propisanog članom 344a. stavom 4. jeste da je nastala posledica koja se ogleda u oštećenju imovine većeg obima. Takav vid teže posledice alternativno je propisan u odnosu na težu posledicu koja predstavlja okolnost da je usled nereda na sportskoj priredbi došlo do nanošenja teške telesne povrede nekom licu. Prilikom utvrđivanja krivične odgovornosti izvršioca za tako propisan teži oblik krivičnog dela dovoljno je da je u trenutku izvršenja postojao nehat izvršioca u odnosu na oštećenje imovine većeg obima do koga je došlo usled nasilja na sportskoj priredbi. Međutim, u praksi će se postaviti i pitanje šta predstavlja oštećenje imovine većeg obima do koga je došlo usled nasilja na sportskoj priredbi. Da li je u slučaju izvršenja pojedinog krivičnog dela reč o imovini većeg obima jeste faktičko pitanje koje se procenjuje u svakom konkretnom slučaju s obzirom na različite okolnosti: namenu imovine, njen sadržaj, poseban značaj, novčanu ili nenovčanu vrednost imovine i dr. U sudskoj praksi se pojam imovine većeg obima uglavnom određuje prema njenoj tržišnoj vrednosti. Za pojedina krivična dela u čijoj dispoziciji se koriste izrazi imovina većeg obima, veća vrednost, ili šteta velikih razmera, sudovi su zauzimali različita stanovišta i davali različite procene o značenju tih reči. Iz tog razloga je za neka od takvih krivičnih dela, Krivično odeljenje Vrhovnog suda Srbije formulisalo pravno shvatanje kojim se određuje šta u odnosu na konkretno propisano krivično delo znače pojmovi: imovina većeg obima, veća vrednost ili šteta velikih razmera. Na žalost, Krivično odeljenje Vrhovnog suda Srbije do sada nije formulisalo pravno shvatanje o tome šta predstavlja oštećenje imovine većeg obima do koga je došlo usled nasilja na sportskoj priredbi. Kao okvirni orijentir moglo bi da se iskoristi pravno shvatanje usvojeno na sednici Krivičnog odeljenja Vrhovnog suda Srbije održanoj 17. aprila 2006. godine u kome je zauzet stav da: „Imovina većeg obima kod krivičnih dela zloupotreba prava na štrajk iz člana 167. KZ, izazivanje opšte opasnosti iz člana 278. stav 1. i 2. KZ, izazivanje opasnosti neobezbeđenjem mera zaštite na radu iz člana 280. stav 1. i 2. KZ, nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova iz člana 281. stav 1. KZ, neotklanjanje opasnosti iz člana 285. stav 1. i 2. KZ, ugrožavanje javnog saobraćaja iz člana 289. stav 2. KZ, ugrožavanje

saobraćaja opasnom radnjom i opasnim sredstvom iz člana 290. stav 1. KZ, nesavesno vršenje nadzora nad javnim saobraćajem iz člana 295. stav 1. i 2. KZ i učestvovanje u grupi koja izvrši krivično delo iz člana 349. stav 1. KZ, postoji kada imovina prelazi iznos od 1.200.000 (milion i dve stotine hiljada dinara)¹⁸.

Osim navedenih, težih oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu, KZ je članom 344a. stavom 5. propisao i poseban oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu čiji izvršilac može da bude samo pojedinac s posebnim svojstvom tj. statusom – službeno ili odgovorno lice koje pri organizovanju sportske priredbe ne preduzme mere obezbeđenja kako bi se onemogućio ili sprečio nered, pa usled toga budu ugroženi život ili telo većeg broja ljudi ili imovina većeg obima. Za taj, poseban oblik krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi, Zakonom je propisano da će se izvršilac kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom. Propisivanje takvog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu predstavlja zamenu za krivično delo nespriječavanja nerada na sportskom takmičenju ili drugom javnom skupu¹⁸ koje je ranije bilo propisano članom 230a Krivičnog zakona Republike Srbije¹⁹. U KZ takvog krivičnog dela nema, što zajedno sa sadržinom člana 344a. stava 5. Zakona govori o opredeljenju zakonodavca da pojednostavi i učini preglednijim mehanizam krivičnopravne zaštite sporta u odnosu na stanje koje je postojalo pre par godina.

Činjenica da je prilikom propisivanja posebnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu, Zakonom predviđeno lično svojstvo izvršioca krivičnog dela kao element bića krivičnog dela objektivnog karaktera, govori da će u praksi utvrđivanje da li je pojedinac imao to lično svojstvo u prvom redu biti važno za utvrđivanje samog postojanja krivičnog dela, jer lice koje nema svojstvo službenog ili odgovornog lica, ne može biti izvršilac tog krivičnog dela. Radnja krivičnog dela je nepreduzimanje mera obezbeđenja na sportskoj priredbi, koje treba da onemoguće ili spreče nered na toj priredbi. Radnja nepreduzimanja mera obezbeđenja na sportskoj priredbi vrši se ponašanjima koja predstavljaju nepridržavanje zakona, tj. neizvršavanje obaveza koje je u vezi s preduzimanjem mera obezbeđenja na sportskoj priredbi propisao ZSNNPSP, drugi propisi ili opšti akti sportskih organizacija koje su organizatori sportske priredbe. Usled toga, tako propisano krivično delo jeste delo blanketnog karaktera, tako da se sadržina radnje mora određivati s obzirom na odredbe kojima su propisana pravila o preduzimanju mera obezbeđenja na sportskoj priredbi. Takvih odredbi ima mnogo u samom ZSNNPSP, a kao primer se mogu navesti pravila propisana članovima 8. do 17.

¹⁸ Krivično delo nespriječavanja nerada na sportskom takmičenju ili drugom javnom skupu bilo je propisano sledećim rečima: Službeno ili odgovorno lice koje pri organizovanju sportskog takmičenja ili drugog javnog skupa ne preduzme mere obezbeđenja kako bi se onemogućio ili sprečio nered, pa usled toga budu ugroženi život ili telo većeg broja ljudi ili imovina većeg obima, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

¹⁹ *Službeni glasnik SRS*, 26/77, 28/77 – ispr., 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89 i 21/90 i *Službeni glasnik RS*, 16/90 i 26/91 – odluka USJ, 197/87, 75/91 – odluka USRS, 58/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/2002, 11/2002 – ispr., 80/2002 – dr. zakon, 39/2003 i 67/2003.

Nepreduzimanje mera obezbeđenja na sportskoj priredbi može se sastojati u raznovrsnim postupcima službenih i odgovornih lica kojima se krše pravila o preduzimanju takvih mera. Pre svega, to mogu biti različiti oblici nečinjenja, kada službeno ili odgovorno lice uopšte ne preduzima odgovarajuće mere obezbeđenja koje bi moralo da preduzme u skladu s propisima. Krivično delo se može izvršiti i činjenjem, kada službeno ili odgovorno lice u preduzimanju mera obezbeđenja nesavesno postupa, ne pridržava se propisanih ili prihvaćenih tehničkih ili drugih pravila o načinu sprovođenja mera obezbeđenja. Krivično delo je svršeno nepreduzimanjem mera obezbeđenja usled koga je došlo do ugrožavanja života ili tela većeg broja ljudi ili ugrožavanja imovine većeg obima. Reč je zapravo o trenutku kada je nepreduzimanjem mera obezbeđenja izazvana opasnost za život ili telo većeg broja ljudi ili imovinu većeg obima. Za postojanje krivičnog dela nije potrebno da je usled nepreduzimanja mera obezbeđenja u neredima na sportskoj priredbi nastupila povreda tela ili oduzimanje života većeg broja ljudi ili oštećenje ili uništenje imovine većeg obima. Posledica krivičnog dela je nastupanje opasnosti za navedena dobra i vrednosti, a krivično delo se može izvršiti, kako s umišljajem, tako i iz nehata. Činjenica da se prilikom izvršenja ovog, posebnog oblika krivičnog dela, traži konkretna opasnost za život ili telo većeg broja ljudi ili imovinu većeg obima, može da začudi. Racionalnije i logičnije bi bilo da je zakonodavni motiv inkriminacije kod tako propisanog krivičnog dela bila apstraktna opasnost za život ili telo većeg broja ljudi ili imovinu većeg obima koja bi nastajala, tj. bila sadržana u samom nepostupanju službenih i odgovornih lica koja suprotno propisima ne preduzmu mere obezbeđenja. Da je tako učinjeno (propisano), samo dokazivanje izvršenja krivičnog dela bilo bi mnogo lakše, pošto ne bi postojala potreba za utvrđivanjem nastupanja konkretne opasnosti. Takav pristup, zakonodavac je imao u slučaju propisivanja krivičnog dela nepreduzimanja mera zaštite na radu članom 169. KZ i mogao je da ga ponovi i prilikom propisivanja posebnog oblika krivičnog dela nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi čiji su izvršioc i službena i odgovorna lica.

3. Zaključak

Način na koji je propisano krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu, osim što predstavlja ispunjenje međunarodnopravne obaveze Republike Srbije predviđene članom 3. stavom 1. tačkom c) Evropske konvencije o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, posebno na fudbalskim utakmicama, u potpunosti odgovara najboljoj zakonodavnoj praksi evropskih država. Tako ono, po elementima svog bića (bića krivičnog dela), jeste konceptualno slično posebnom krivičnom delu propisanom italijanskim Zakonom broj 377. iz oktobra 2001. godine, kao i sličnim krivičnim delima propisanim u okviru engleskih, čeških, poljskih i bugarskih propisa.

Činjenica da su krivične sankcije propisane za nasilničko i nedolično ponašanje na sportskim priredbama u Srbiji najstrože u Evropi, sama po sebi ne garantuje da će problem nasilja na sportskim priredbama biti rešen ili umanjen. Isključivo dosledna i ujednačena primena zakona, a pre svega odgovarajuća kaznena

politika sudova i skraćenje trajanja krivičnih sudskih postupaka, u budućnosti bi mogli da doprinesu uspehu u borbi protiv nasilja u sportu, dok bi dalje izmene zakona u pravcu podizanja posebnog maksimuma zatvorske kazne za to krivično delo bili osuđeni na neuspeh.

4. Literatura

- Chaker, A. N. (1999). *Study on national sports legislation in Europe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Miletić, S. (2004). *Osnovi javne bezbednosti – poslovi i način rada*. Beograd: Viša škola unutrašnjih poslova.
- Otašević, B. (2010). Nasilje na sportskim priredbama u Republici Srbiji. *Pravni život*, 9/2010, str. 517–529.
- Šuput, D. (2009). Sport u Srbiji. *Pregled Republika Srbija*, 1/2009, str. 75–96.
- Šuput, D. (2010). Pravni okvir koji uređuje borbu protiv nasilja na sportskim priredbama u evropskim državama. *Strani pravni život*, 1/2010, str. 233–262.

THE CRIMINAL ACT OF VIOLENT BEHAVIOUR AT SPORTS EVENT OR AT PUBLIC GATHERING

Summary

The Criminal Act of Violent behaviour at sports event or at public gathering is regulated under article 344a of Criminal Code of the Republic of Serbia. It includes several different forms of illegal behaviour. Legal norm prescribing that criminal act has been amended frequently in the period 2003–2009 and the most of amendments were analyzed and clarified within this paper. Author explained that Serbian regulations pose a very wide scope of provisions aimed at curbing the occurrence of spectator violence at their sports stadiums and facilities. The conclusion was drawn that all of Serbian laws in that field were drafted and enacted to satisfy the exigencies of the Council of Europe Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in Particular at Football Matches. Besides that, article 344a of Serbian Criminal Code was compared with relevant articles prescribing similar criminal act in Italy and England and the conclusion was drawn that Serbian legislative practice is in line with the best European practices in that field.

The problem of inefficient application of Serbian laws and regulations was also mentioned within this text. Some proposals for solution of those problems were formulated and proposed.